

VIEŠPATIE, mūsų Dieve, koks nuostabus tavo vardas visoje žemėje! / Ps 8, 2/

2011 m. sausis Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys Nr. 1 (105)

Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn. ISSN 2029-512X

Mūsų vartai į Dangų

Aš esu Alfa ir Omega, Pirmasis ir Paskutinis, Pradžia ir Pabaiga /Apr Jonui 22,13/

A. Risauskaitės nuotr. Biržai. Širvėtos ežeras

Pabaigdami vienus metus ir pradėdami Naujus, mes susimąstome prisimindami ir džiaugsmus, ir nusivylimus. Daugiausia nusiviliame savimi. Tiek daug visko, kas galėjo būti kitaip! Tiek daug kur buvome tokie aplaidūs! Galimybė padėti pagalbos prašančiam sutiktam mūsų kelyje, nebeapsikartos. Gyvename tik vieną kartą, todėl niekada nebegrišime į kelio atkarpą, kurią jau nuėjome.

Priekyje laukia nežinomybė. „Suteik man šviesą, tada saugus galėsiu žengti link nežinomybės“, – tarė žmogus, o atsakymas buvo toks: „Eik į tamsą ir įdėk savo ranką į Dievo delną. Tai geriau nei

žvakė ir tikriau nei gerai žinomas kelias.“

Kaip saugu, kad savo gyvenimą galima atiduoti į Dievo rankas! Kokia atgaiva ir paguoda šiuose žodžiuose: „Argi nežinote, kad jūsų kūnas yra šventykla jumyse gyvenančios Šventosios Dvasios, kurią gavote iš Dievo, ir kad jūs nebepricklausote patys sau? Iš tiesų esate brangiai nupirkti!“ (1Kor 6,19-20)! Mes Jo nuosavybė, Jis mus laiko stipriose, amžinose savo rankose! Jėzus yra Alfa ir Omega, turintis visą valdžią Danguje ir žemėje. Jis saugo mus ir rūpinasi labiau, nei patys tai pajėgtume. Niekur kitur nėra didesnio saugumo.

Tebūna Viešpats mūsų Alfa ir Omega kasdien ir visą gyvenimą. Kiekviena diena, kai Jis yra Pirmas ir Paskutinis, tai Viešpaties diena. Kiekvieni metai, kuriais Jis yra Pradžia ir Pabaiga, tai malonės metai, kupini Dievo palaiminimo.

Tad nukreipkime savo žvilgsnį į Jėzų Kristų, kuris tas pats vakar ir šiandien, ir per amžių amžius. Jis pažadėjo būti su mumis visą laiką iki pasaulio pabaigos. Jis – mūsų išsivadavimas. Jis – mūsų ramybė. Jis – mūsų stiprybė. Jis – mūsų vartai į Dangų, Jis mums viskas!

Iš Herberto Neimano
„Dievo rankose“ – kasdieniai
skaitymai metams

Maldų už krikščionių vienybę savaitė

Šių metų Maldų už krikščionių vienybę savaitė Lietuvoje prasidėjo sausio 17 d. ir tęsėsi iki sausio 25 d.

Tradicinės maldų savaitės tema buvo Apaštalų darbų knygos antrojo skyriaus, pasakojančio apie pirmąją krikščionių bendruomenę, adaptacija, primenanti pirmųjų mokinių išvermę ir vienybę: „*Jie vieningai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų*“. (plg. Apd 2, 42).

Biržuose ekumeninė Maldų savaitė prasidėjo sausio 17 d. Evangelikų reformatų bažnyčioje. Visą savaitę Biržų rajono Kristaus pasekėjai kas vakarą lankėsi vis kitoje bažnyčioje ir drauge meldėsi už krikščionių vienybę. Dvasininkai pamokslus sakė kitos

konfesijos maldos namuose.

Katalikų bažnyčios klebonas kun. Dalius Tubys, pamokslavęs reformatų bažnyčioje, prisiminė popiežiaus Pijaus XII kontraversišką teiginį, jog krikščionių vienybė bus pasiekta, kai visi pereis į Romos katalikų tikėjimą. „Dabartinis popiežius, – pasidžiaugė D. Tubys, – negalvoja taip, kaip jo pirmtakas, o palaiko idėją, jog vienybė bus pasiekta per tikėjimą Kristumi“.

Reformatų kun. Rimas Mikalauskas sekmininkų maldos namuose kalbėjo, kad jis netiki, jog Bažnyčių susijungimas bus pasiektas ir ar jis išvis reikalingas.

Tiesiog užtenka, jei vieni kitus pažinosime, palaikysime, pažinsime gatvėje, pabendrausime. Taip bus sunkiau veikti šetonui, skleidžiančiam melo sėklą.

Sekmininkų pastorius Linas Šnaras ir kiti kunigai pastebėjo, kad Biržai yra Dievo palaimintas kraštas, jog čia yra tiek daug krikščionių maldos namų. Retas miestas gali tuo pasidžiaugti ir reikia dėkoti už tai Aukščiausiam. Galbūt todėl, kad miesto įkūrėjai buvo giliai tikintys kunigaikščiai Radvilos, ir, nors buvo evangelikai reformatai, bet mielai mieste priėmė ir kitaip Dievą išpažįstančius: katalikus, ortodoksus, judėjus.

Ekumeninės pamaldos Kaune

Ekumeninės pamaldos Panevėžyje

Vilniuje pagrindinės ekumeninės pamaldos vyko sausio 22 d. Šv. Jonų bažnyčioje.

Pamaldoms vadovavo ir pamokslą sakė naujai išventintas Vilniaus R. katalikų vyskupas Arūnas Poniškaitis, dalyvavo R. katalikų kunigai Vidmantas Šimkūnas SJ (nuo rudens paskirtas naujuoju Šv. Jonų bažnyčios rektoriumi), Gediminas Kijauskas SJ ir Vaclovas Aliulis MIC. Ev. liuteronų bažnyčiai atstovavo vyskupas Mindaugas Sabutis ir kun. Ričardas Dokšas, ev. reformatų bažnyčiai – kun. Raimondas Stankevičius, „Tikėjimo žodžio“ bendrijai – pastorius Darius Širvys. Giedojo Šv. Jonų bažnyčios choras.

Sausio 18 d. „*Tikėk manimi, aš tave pagydysiu*“ /2 Kar 20, 5/ ekumeninės pamaldos vyko Vilniaus universiteto Onkologijos instituto Gailestingumo Motinos koplyčioje, Santariškėse. Pamaldoms vadovavo LELB vyskupas Mindaugas Sabutis, kartu meldėsi bei dalijosi Šv. Rašto apmąstymais Vilniaus ortodoksų (stačiatikių)

Šv. Dvasios vienuolyno dvasininkas Vitalijus Mockus, kopyčios kapelionas Sigitas Grigas, Vilniaus evangelikų reformatų parapijos kun. Raimondas Stankevičius, Vilniaus ev. liuteronų parapijos antrasis kunigas Ričardas Dokšas ir kitų krikščioniškųjų bendruomenių nariai.

Kaune ekumeninėms pamaldoms įvairių konfesijų tikintieji rinkosi sausio 20 d. mažojoje Kristaus Prisikėlimo R. Katalikų bažnyčioje.

Jose dalyvavo septynių Kaune veikiančių krikščioniškų Bažnyčių dvasininkai, ortodoksų choras, liuteronų kantorė, Marijos radijo programų direktorius kun. Kęstutis Kėvalas. Bendroje maldoje taip pat dalyvavo Kauno sentikių bendruomenės vyresnysis Ivanas Fiodorovas. Reformatams atstovavo Jonas Žiauka, liuteronams – Švč. Trejybės bažnyčios kun. Saulius Juozaitis bei diak. Arūnas Žydaitis.

Panevėžyje ekumeninėse pamaldose už krikščionių vienybę Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčioje sausio 23 d. meldėsi net septynių konfesijų tikintieji. Pamaldoms vadovavo Panevėžio vyskupo vikaras pastoracijai kun. dr. Gediminas Jankūnas, homiliją sakė evangelikų reformatų kun. Raimondas Stankevičius.

Kartu meldėsi evangelikai liuteronai ir reformatai, ortodoksai, katalikai, „Tikėjimo žodžio“ bendrijos, „Panevėžio Vynuogyno“ ir Laisvųjų krikščionių tikintieji. Kun. Raimondas Stankevičius išreiškė viltį, jog ši maldų už krikščionių vienybę savaitė nebus vienintelė metuose savaitė, kada įvairių konfesijų krikščionys sueina kartu bendrai maldai ar bendriems tikslams.

Pagal informaciją internete parengė D.Gudliauskienė

Suaugusiųjų konfirmacija Kaune

Bažnyčia, kurią praturtina net keturi nariai vienu metu, gyvai jaučia tai, kas vadinama „gyva“. Vaida, Ugnius, Sandra ir Simona antrąjį sausio sekmadienį papildė Lietuvos reformatų Bažnyčios Kauno parapijos gretas.

Kun. T. Sakui per šventines pamaldas talkinęs lektorius E. Tamariūnas skaitė 72-osios psalmės žodžius: „Tebūna amžinas karaliaus vardas, tetveria Jo vardas taip ilgai kaip saulė. Tebūna Juo palaiminti visi žmonės, teskelbia Jį laimingu visos tautos“.

Primenamas parapijiečiams Dekalogas. Krikšto momentas: Vaida, Ugnius, Sandra ir Simona tampa krikščionimis. Kun. T. Sakas pasako pamokslą pagal Mt 3, 13-17 (Jėzaus krikštas): būdamas be nuodėmės, Jėzus Nazarietis šiuo krikštu pažymėjo savo viešosios veiklos pradžią bei atskleidė, kad yra ir Dievo Sūnus.

Konfirmacija. Keturi naujieji krikščionys tampa reformatais. Bažnyčia turi naujus jaunus, energingus ir atsakingus narius. Reformatų bažnyčios gen. superint. kun. T. Šernas negalėjo atvykti į šią šventę dėl ligos, bet įgaliojo lektorių perskaityti sveikinimą. Jame,

be kitų šiltų žodžių, kun. T. Šernas rašė: „... naujai suvokite, kad tampa atsakingi prieš Dievą už save ir už savo artimą. Todėl būkite dorais krikščionimis ir Bažnyčios nariais (...) Linkiu, kad Jūsų konfesinį pasirinkimą žinotų, suprastų ir gerbtų artimieji, draugai bei kolegos“.

Vėliau buvo perduoti sveikinimai nuo kunigų R. Mikalausko, R. Stankevičiaus, S. Švambarienės ir broliškų parapijų. Viešpaties Vakarėnė. Naujieji reformatai pirmą kartą savo gyvenime priėmė duoną ir vyną, kuriuos dalijo kunigas ir lektorius.

Po šventinių pamaldų naujakrikščiai-konfirmantai pakvietė visą bendruomenę Agapės. Tegul Dievas per savo Sūnų saugo Vaidą, Ugnių, Sandrą ir Simoną, ir visą reformatų bendruomenę mūsų gimtinėje. „Dėl Dievo gailestingumo raginu jus, broliai, aukoti savo kūnus kaip gyvą, šventą, Dievui patinkančią auką, kaip dvasinį garbinimą. Ir nemėgdžiokite šio pasaulio, bet pasikeiskite, atnaujindami savo mąstymą, kad galėtumėte suvokti Dievo valią – kas gera, tinkama ir tobula“ (Rom 12, 1-2).

Mūsų Kalendoriaus istorija

Kalendorius (lotyniškai – calendarium) reiškia „skolų knygelė“ – senovės romėnai pirmosiomis mėnesio dienomis, kurios buvo vadinamos kalendomis, privalėdavo mokėti skolas.

Kalendoriaus skaičiavimo pagrindas – Saulės, Mėnulio periodiškas judėjimas.

Senovės lietuviai naudojo Mėnulio kalendorių, o paplitus žemdirbystei palaipsniui išgalėjo Saulės kalendorius. Jo pagrindą sudaro Saulės metų trukmė – 365 dienos. Šis kalendorius suskirstytas į 12 mėnesių, mėnesiai – į septynių dienų savaites.

Iki XVI a. buvo naudojamas Julijaus kalendorius, kurį Romos imperatoriaus Julijaus Cezario (102-44 m. pr. m. e.) nurodymu sudarė egiptiečių astronomas ir matematikas Sozigenas. Kalendorius išgalėjo nuo 46 metų sausio 1 d. prieš Kristaus gimimą. Tada metai turėjo 13 (Mėnulio) mėnesių, vėliau pereita prie 12 (Saulės) mėnesių.

Mėnulio kalendorius išliko iki šių dienų musulmonų kraštuose. Kadangi mėnulis aplink žemę apskrieja apytikriai per 29,53 dienas, tai jame 12 (sinodinių) mėnesių pakaitomis po 30 ir 29 paras sudaro 354,3672 paras. Dėl šios priežasties kai kurie kalendoriniai mėnuliniai metai yra pailginami viena para, kitaip kalendorius pradės neatitikti Mėnulio fazių. Mėnuliniai metai maždaug 11 parų trumpesni už saulinius (atogrąžinius) metus, todėl mėnuliniai metai prasideda ir žiemą, ir rudenį, vasarą bei pavasarį. Mėnulio-Saulės kalendorius – naudojamas Izraelyje ir kai kuriose Tolimųjų Rytų šalyse. Tai labai sudėtingas kalendorius, kur bandoma suderinti sinodinius mėnesius ir atogrąžinius metus.

Iš pradžių metai buvo skaičiuojami „nuo pasaulio sukūrimo“. Taip pagal žydų kalendorių dabar yra 5772-ji metai nuo pasaulio sukūrimo, prasidėję rudenį, o 4711-uosius, skaičiuojamus pagal

Mėnulio kalendorių, galima bus sutikti Kinijoje vasario mėnesį. Senovės Romoje metų pradžia buvo laikomas kovo mėnuo, skirtas karo dievui Marsui. Kovo 1-oji kaip Naujųjų metų pradžia kai kuriose Vakarų Europos valstybėse išliko iki VIII a., Rusijoje – iki XV a., Anglijoje – iki 1752 m.

XVI a. pagal Julijaus kalendorių susidarė apie 10 parų skirtumas. Siekiant sureguliuoti atsilikimą tarp skaičiuojamojo ir astronominio laiko, popiežiaus Grigaliaus XIII pavedimu buvo įgyvendinta kalendoriaus reforma. Naujasis kalendorius, vėliau pavadintas Grigaliaus kalendoriumi, įvestas 1582 metais. Popiežiui kalendorių pasiūlė vokiečių astronomas Kristupas Klavijus.

Reforma įvyko 1582 m. spalio 5 dieną. Kadangi buvo susikaupęs 10 dienų pavasario lygiadienio atsilikimas nuo tikrovės, tai pagal naująjį kalendorių jau buvo spalio 15-oji diena. Ne visos šalys Grigaliaus kalendorių pradėjo naudoti vienu metu. Lenkijos Lietuvos karalystė, Ispanija ir Portugalija kalendorių priėmė iškart, gana greitai ir Prancūzija. Tačiau kadangi kalen-

dorių paskelbė katalikų popiežius, protestantiškos šalys, tokios kaip Anglija, nepriėmė kalendoriaus iki pat XVIII a. – 1752 metų.

Grigaliaus kalendoriuje kas ke tvirti metai yra ilgesni viena diena – vasario 29 d., ir keliamaisiais metais yra laikomi tie, kurių skaičius dalijasi iš 4 (pvz., 1996, 2000, 2004 ir t. t.). Metai skaičiuojami nuo Kristaus gimimo, kiek tiksliai buvo įmanoma apskaičiuoti Kristaus gimimo metus pagal žvaigždžių padėtį.

Julijaus kalendorius vadinamas „senojo stiliaus“, o Grigaliaus kalendorius – „naujojo stiliaus“. 1700-aisiais metais senasis kalendorius nuo naujojo buvo atsilikęs 10 dienų, 1800 m. – 11 d., 1900 m. – 12 d.

Naujojo stiliaus kalendorius Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje įvestas 1582 m. Nuo to laiko senasis kalendorius naujuoju Lietuvoje buvo kaitaliojamas kelis kartus, priklausomai nuo to, kieno valdžioje kraštas atsidurdavo: carinės Rusijos, kaizerinės Vokietijos ar imperatoriaus Napoleono.

Po Spalio revoliucijos Rusijoje 1917 m. pasaulietiniame gyvenime

buvo pereita prie naujojo stiliaus kalendoriaus, bet Ortodoksų (Staciatikių) Bažnyčia ligi šiol tebesilaiso senojo stiliaus metų skaičiavimo ir atsilieka 13 dienų.

Mėnesiai pradėti skirstyti į 7 dienų savaites dar senovės Rytuose – pas šumerus, babiloniečius, judėjus, kinus – pagal mėnulio fazes. Tokį skaičiavimą iš žydų perėmė romėnai. Jie kiekvieną savaitės dieną vadino dangaus kūnų vardais: Mėnulio, Marso, Merkurijaus, Jupiterio, Veneros, Saturno, Saulės. Tokie pavadinimai iki šiol išlikę kai kuriose kalbose, pvz.: anglų. Lietuvoje savaitės dienos dabar vadinamos pagal jų eilę: pirmadienis, antradienis ir t. t., pasiūlius lietuvių kalbos tėvui Jonui Jablonskiui, kurio 150-ąsias gimimo metines minėjome 2010 m. gruodžio 30-ąją.

Bažnyčia savo liturgijoje metų skaičiavimą susiejo su Išganymo istorija. Metuose yra trys visų svarbiausios šventės: Kalėdos, Velykos ir Sekminės. Jos mini tris pagrindinius atpirkimo įvykius: Kristaus gimimą, Prisikėlimą ir Šv. Dvasios atsiuntimą.

Todėl bažnytiniai metai prasideda Advento pirmąjį sekmadienį ir dalinami į tris laikotarpius: Kalėdų, Velykų ir Sekminių.

Kalėdų laikotarpis, prasidėjęs Adventu, mini Kristaus laukimą ir Jo atėjimą. Šiame laikotarpyje Bažnyčia garbina Dievą už meilę, kad teikės atsiūsti savo Sūnų mūsų išganymui.

Velykų laikotarpis prasideda nuo Užgavėnių iki Dangun žengimo šventės. Čia minima Kristaus kančia, mirtis, Prisikėlimas ir Dangun žengimas.

Sekminių laikotarpis yra nuo Šeštinių – Jėzaus Kristaus Dangun žengimo iki Advento. Minimasi Šv. Dvasios atėjimas ir Jos veikimas Bažnyčioje.

Parengta pagal straipsnius žiniasklaidoje

Reformatai senjorai Prezidentūroje

Vilniečiai reformatai vėl apsilankė Prezidentūroje su ekskursija. Panašus renginys buvo vasarą, bet dėl karščių ne visi norintys galėjo dalyvauti. Šį kartą sniego pusnys nesukliudė...

Nors gyvename Vilniuje, dažnai praeiname Daukanto aikšte pro Prezidentūros rūmus, bet kada ir kam jie statyti, kas juose šeimininkavo per 600 metų, ne visi žinajome. Vadovas priminė daug istorinių detalių: 1387 m. Lietuvai priėmus krikštą, Jogaila įsteigė Vilniaus vyskupiją ir jai padovanojo sklypą, buvusį „prie Vilniaus miesto, prie Goštauto sodo“. Rūmai daug kartų buvo perstatinėjami, nukentėjo nuo gaisrų, bet derybų salės kesoninės lubos išlikusios iš Vyskupų rūmų, statytų architekto L. Stuokos-Gucevičiaus, laikų ir yra labai išpūdingos, pačios gražiausios rūmuose.

Po trečiojo Žečpospolitos padalinimo (1795 m.) Lietuvai atsidūrus Rusijos sudėtyje, rūmai pateko generalgubernatoriaus žinion ir buvo perstatyti pagal Sankt Peterburgo dvaro architekto V. Stasovo projektą. Taip perstatyti rūmai sulaukė mūsų dienų.

Tarybiniais metais rūmai buvo paversti Karininkų namais, o vienoje iš ištaigingiausių – Baltojoje salėje – būdavo šokių vakarai. Kai kurie iš senjorų prisiminėme šiek tiek kitokį salės vaizdą, kai ateidavome pašokti...

Pritaikant rūmus Nepriklausomos Lietuvos Prezidento rezidencijai, buvo atkurtas svarbiausių reprezentacinių salių interjeras. Dabar rūmus puošia daugiausia vėlyvojo klasicizmo baldai bei jų kopijos, pagamintos Lietuvos ir Sankt Peterburgo baldininkų. Grožėjomės puikiu jų darbu, kilimais, paveikslais ar jų kopijomis, sukurtomis pagal žymių tarpukario dailininkų darbus. Apžiūrėjome Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato Šarūno Saukos Lietuvos tūkstantmečio proga sukurtą paveikslą, kuris dengia beveik visą Prezidentės patarėjų salės sieną. Pasitarimų salės sienas puošia Lietuvos Respublikos Prezidentų portretai: Antano Smetonos, Kazio Griniaus, Aleksandro Stulginskio, Algirdo Brazausko ir Valdo Adamkaus. Pastarųjų dviejų portretus nutapė dailininkas Saulius Čižikas (mūsų parapijietės Aušrinės Bareikytės vyras).

Baltoji – pagrindinė rūmų salė. Joje vyksta kredencialų teikimas, apdovanojimai, visuomenės susitikimai su Prezidente. Šioje salėje prie nišoje esančios skulptoriaus Juozo Zikaro „Laisvės statulos“ kopijos leidžiama fotografuotis ir renginių dalyviams. Nepraleidome progos, išiamžinome ir mes – reformatai.

D.Gudliauskienė

KAS YRA FUNDAMEN- TALIZMAS?

Kas yra fundamentalizmas? Ar jis – pavojingas mūsų visuomenei?
Jei taip, tada kaip su juo kovoti?

reuters.com

Į šį Vakarų Europai ypač aktualų klausimą (Lietuvoje jis irgi didėja bei tikiu, kad didės, kuo labiau daugės mūsų šalyje kitataučių ar (ir) kitų religijų atstovų) gruodžio pradžioje buvo bandoma atsakyti Bosnijos ir Hercegovinos sostinėje Sarajeve vykusioje religingo jaunimo konferencijoje „Fundamentalistas ar atsakingas pilietis?“. Joje dalyvavo 60 Europos visų religijų jaunųjų atstovų: tikintys musulmonai, žydai, krikščionys – stačiatikiai, reformatai, liuteronai, Romos katalikas. Lietuvai atstovavo trys jaunieji protestantai: reformatai Merūnas Jukonis ir Kristina Jurevičiūtė bei liuteronė Ieva Kaknevičiūtė. Konferenciją organizavo Europos ekumeninė jaunimo taryba (EYCE), bendradarbiaudama su savo nare – Europos jaunuosius musulmonus vienijančiu forumu.

Bosnija ir Hercegovina buvo pasirinkta neatsitiktinai. Čia – įvairiatautė ir įvairiakonfesinė bendruomenė: po daugumą trečdalį sudaro musulmonai, stačiatikiai (bosniai) ir katalikai (serbai). Tas matyti ir Sarajeve – išėjus iš senamiestyje buvusio viešbučio iškart pasimato du bokštai, vienas šalia kito – mečetės ir bažnyčios.

„Į renginį vykom su klausimu, kas yra fundamentalizmas. Turėjom nuomonę, kas yra atsakingas pilietis, bet apie fundamentalizmą nedaug ką nežinojom,“ – sakė lietuvaičiai. Nevienareikšmiai atsakymai buvo ir žmonių, kurių prieš konferenciją pasiteiravom, kas yra

fundamentalizmas, ir ar jis gajus Lietuvoje. Nuomonės buvo nevienodos – konferencijoje ši sąvoka taip pat kėlė nemažai diskusijų.

Prieš išvykstant kun. Rimas Mikalauskas perspėjo, kad būtume dėmesingi ir atsargūs, jei būtų kovojama prieš pamatines vertybes, kad po gražiomis idėjomis nebūtų paslėpta nelabai gerų tikslų.

Nors ši konferencija buvo paskutinis akordas daugiau nei metus trukusioje EYCE kampanijoje prieš fundamentalizmą, bet dalis dalyvių visgi iškėlė klausimą, ar reikia prieš fundamentalizmą kovoti? Tad buvo labai įdomu.

Kad fundamentalizmo sąvoka visos kampanijos metu sukeldavo karštų diskusijų (mat sąvoka, pasirodo, yra dviprasmiška ir ne visuomet neigiama – turi ir teigiamą, ir neigiamą aspektą) – pripažino ir organizatoriai.

Konferencijos pradžioje teologijos studentas iš Estijos, ortodoksas Tauri Tölpt, teigė, jog panagrinėjus sąvokos kilmę ir jos giluminę pažodinę reikšmę, ji nėra bloga ir netgi atvirkščiai – teigiama.

„Fundamentalizmas, kilęs iš žodžio fundamentas (lot. fundamentum – pagrindas, pamatas, atrama), kaip sąvoka atsirado su Reformacija ir reiškė grįžimą prie Dievo žodžio – Biblijos, Jėzaus mokyto, ir reiškė vadovavimąsi, rėmimąsi tik tuo,“ – sakė T. Tölpt.

„Šiais laikais, neaišku kokiais tikslais, ši sąvoka yra iškraipyta ir netgi paversta neigiama. Galima

kelti klausimą, kad suplaktas su fanatizmu ir netgi ekstremizmu ji įgauna neigiamą reikšmę, kaip antai perdėtas savo tiesų brukimas kitiems, kartais pasireiškiantis net brutaliais veiksmais. Taigi, kad fundamentalizmo sąvoka yra „išversta“ į iškreipto fundamentalizmo sąvoką, – pritariu.

Organizatoriai tą pripažino ir teisinosi, jog taip fundamentalizmas dažniausiai apibūdinamas viešoje erdvėje.

Visgi konferencijos pabaigoje organizacinė redakcinė grupė neprieštaravo, kad galutiniame pareiškime teiginys: konferencijos dalyviai susirūpinę fundamentalizmo apraiškų didėjimu, mano siūlymu būtų pakeistas į: dalyviai susirūpinę ekstremizmo apraiškų didėjimu, kartais tapatinamu su fundamentalizmu.

Konferencijoje susirinkome ne tik diskutuoti apie fundamentalizmą. Vienas iš konferencijos tikslų buvo paskatinti bendravimą ir bendradarbiavimą tarp musulmonų ir žydų religinių bendruomenių bei jaunimo organizacijų, kuriant ateities projektų idėjas, sudarant galimybes pažinti tiek atvykusiųjų į konferenciją religijas, tiek kiekvieno iš dalyvių šalies kultūrą, tiek kiekvieną dalyvį atskirai.

Paskaitas fundamentalizmo bei atsakingo pilietiškumo temomis skaitė bei diskusijas vedė garsūs politikai bei žurnalistai: garsus

žmogaus teisių gynėjas, pakistanietis Bashy Quraishy iš Danijos, Ajmal Masroor iš Didžiosios Britanijos, Vladimir Turner iš Čekijos bei Dirk Thesenvitz iš Vokietijos. Kadangi konferencijos dalyvių skaičius buvo tikrai didelis, dėl to daugiausia buvo dirbama grupelėse – tad vietos pasireikšti kiekvienam tikrai netrūko.

Įdomu, kad savaitę trukusioje konferencijoje kiekviena diena prasidėdavo ekumenine krikščionių malda, popiet meldavosi musulmonai – apeigos būdavo atviros, tad turėjom puikią galimybę susipažinti su kitos religijos apeigomis.

Vyriausias amžiumi dalyvis iš Švedijos pastebėjo: „Nustebau, kad susirinko tikrai religingas, tikintis ir mandagus, t.y. labai gerbiantis kitus, jaunimas. Dažnai tikinčiais save vadinantis jaunimas neretai iš tikrųjų būna nelabai religingas, o dažnai ir visai mažo tikėjimo“.

Antrą konferencijos dieną organizatoriai parengė ekskursiją po kalnuotos šalies dalį. „Tai darėm ne dėl pažintinių dalykų, o daugiau dėl to, kad visi turėtų

laiko pabendrauti neformaliai – pažinti vieni kitus,“ – sakė EYCE atstovė. Kadangi susirinko tikrai margas jaunimas, skirtingų kultūrų, religijų ir patirčių, tad buvo tikrai ko vieniems iš kitų pasimokyti ir sužinoti.

Nors kampanija prieš fundamentalizmą šiek tiek suglumino, visgi po jos išvažiavome, manau, nemažai gero nuveikę. Džiugu, kad stengiamasi kovoti ne tiek prieš fundamentalizmą, kaip savo tiesų laikymąsi, bet prieš šių tiesų brukimą kitiems, pasireiškiantį ekstremizmu (smurtiniais reiškiniais) ar radikalizmu (perdėtu ar fanatišku savo tiesų išpažinimu, ypač jei tai prikišama kitiems).

Apibendrinant, tokie susitikimai yra ypač naudingi, kad paneigtų stereotipus apie tam tikras žmonių grupes (pvz.: musulmonas, tai jau teroristas, žydas - turtuolis ir pan.), praplėsti mąstymą, išgirsti kitataučių ir kitatikių problemas ir mintis, aptarti bendrus iššūkius ir kaip juos galima būtų įveikti.

Merūnas Jukonis

Dešimtieji maldos pusryčiai Seime

2010 m. gruodžio 18 d. per dešimtuosius maldos pusryčius Seime susirinkę Lietuvos politiniai ir visuomenės veikėjai kvietė pripažinti, jog ekonominiai sunkmečiai ateina ir praeina, bet dvasinis sąstingis ir prigimtinių moralinių vertybių atsisakymas vardan finansinės naudos ir valdžios siekio yra tikrosios krizės priežastys. Buvo kviečiama nepamiršti dvasinių vertybių.

Maldos pusryčių ištakos siekia 1942 m., kai JAV Senato nariai pradėjo neformalius susitikimus, siekdami dalintis Kristaus mokymo gyvybingumu ir juo pagrįstu tarpusavio bendravimu. 1953 m. įvyko pirmieji nacionaliniai maldos pusryčiai, kuriuose dalyvavo JAV prezidentas Dvaitas Deividas Eizenhaueris.

1997 m. Seimo restorane buvo surengti pirmieji maldos pusryčiai Lietuvoje. Pirmieji nacionaliniai maldos pusryčiai Lietuvoje buvo surengti 2001 m. Prezidentūroje ir nuo tada šią tradiciją puoselėjo Prezidentas Valdas Adamkus. Šiomet pirmą kartą juos surengė parlamento vadovė – Seimo Pirmininkė Irena Degutienė.

Pagrindines pusryčių kalbas sakė Seimo Pirmininkė Irena Degutienė ir kadenciją baigęs presi-

dentas Valdas Adamkus, taip pat kalbėjo JAV Nacionalinių maldos pusryčių komiteto narys Christianas Jensenas. Nacionaliniuose maldos pusryčiuose beveik kasmet dalyvauja Lietuvos ev. reformatų gen. superint. kun. Tomas Šernas.

Užsimezgusi stipri lietuvių ir bosnių draugystė

Tarptautinės ekumeninės konferencijos „Krikščionys iššūkių šeimai akivaizdoje“

KOMUNIKATAS

2011 m. sausio 10 dieną Kaune vyko tarptautinė ekumeninė konferencija „Krikščionys iššūkių šeimai akivaizdoje“, kurioje dalyvavo katalikų, ortodoksų ir liuteronų bendruomenių vadovai: Romos katalikų – Kauno arkivyskupas, metropolitas Sigitas Tamkevičius, ortodoksų – Maskvos patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyriaus pirmininkas, Volokolamsko metropolitas Hilarionas, liuteronų – Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas, Vilniaus parapijos klebonas Mindaugas Sabutis. Konferencijos dalyviai priėmė baigiamąjį komunikatą.

Mes, Rusų Ortodoksų, Lietuvos Katalikų ir Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčių atstovai, susirinkę Kaune konferencijoje „Krikščionys iššūkių šeimai akivaizdoje“ ir įvertinę dabarties pavojus šeimos institutui, remdami Kristaus Evangelija ir gilia krikščioniška tradicija, pareiškiamo:

Santuokos pagrindu sukurta šeima yra Bažnyčios ir Valstybės pamatas. Tik santuoka grindžiama šeimoje yra ta terpė, kurioje žmogus gali būti oriai pradėtas, gimti, bręsti ir tobulėti. Tačiau šiai šeimos misijai šiandien trukdo klaidingas laisvės suvokimas, leidžiantis santuoka grįstai šeimai prilyginti kitas „sąjungas“, bendrą sugyvenimą ar partnerystę.

Mes, krikščioniškų konfesijų atstovai, tvirtai giname prigimtinių šeimos tapatumą ir raginame visus žmones, krikščionis ir ne krikščionis, išmintingai naudotis žmogui Dievo duota laisve.

Krikščioniškų šeimų indėlis į bendrąjį tautų, valstybių ir ypač Europos gyvenimą yra nenuginčijamai esminis. Pačios Europos kultūros šaknys yra esmiškai susijusios ir išaugančios iš krikščionybės.

Todėl mes, krikščioniškų Bažnyčių atstovai, dar kartą vieningu tikėjimo balsu kviečiame įsiklausyti į gerąją žinią apie Kūrėjo įsteigtą ir pasauliui apreikštą šeimą ir santuoką. Šiandieninių iššūkių akivaizdoje krikščioniškos šeimos turi ir toliau būti visos Europos civilizacijos viltimi ir garantu. Tam

Ortodoksų (stačiatikių) metropolitas Hilarionas, Romos katalikų arkivyskupas S. Tamkevičius, LELB vyskupas M. Sabutis

būtinus visų konfesijų tikinčiųjų ir geros valios žmonių asmeninis indėlis ginant gyvybę nuo prasi-dėjimo akimirkos iki natūralios mirties; sergant, palaikant bei puoselėjant šeimai palankios kultūros tradicijas, santuokos neišardomumą, sutuoktinių ištikimybės būtinumą; sykiu pabrėžiant vaikų auklėjimo šeimoje bei tėvų neatimamos pirmutinės teisės į vaikų lytinį ugdymą svarbą; aktyvų dalyvavimą kuriant šeimai palankius įstatymus, besiremiančius šeimos prigimtinę savastimi ir skiepijant visuomenėje šeimos pašaukimo didybę ir grožį.

Dabartinis postmodernus pasaulis yra kupinas pavojingų iššūkių Evangelija ir žmogiškosiomis vertybėmis grindžiamam gyvenimui: ypač stipriai šeimos pamatus griauna bandymai legalizuoti homoseksualias partnerystes, abortų

praktika, dirbtinis apvaisinimas mėgintuvėlyje, sukuriant perteklinius embrionus bei panaudojant „donorų“ lytines ląsteles, taip pat eutanazijos taikymas. Todėl manome, kad visų krikščioniškų konfesijų bendradarbiavimas yra labai svarbus ginant žmogaus gyvybę bei šeimą ir joms priklausanti orumą. Mes esame pasirengę ištiesti bendradarbiavimo ranką visiems broliams ir sesėms Kristuje, jaučiantiems tokį patį rūpestį dėl žmogaus gyvybės ir šeimos orumo išsaugojimo, dėl krikščionybės ir viso pasaulio likimo.

Kaunas, 2011 01 10

**Parengta pagal informaciją
internetinėse svetainėse:
www.bernardinai.lt,
www.balsas.lt,
www.liuteronai.lt**

Vatikanas savo Mokslų akademijos vadovu paskyrė protestantą

Tokiu pavadinimo pasipylė informacija įvairiose interneto svetainėse. Tiek Lietuvos, tiek užsienio žiniasklaida išplatino egzotišką naujieną – Popiežius Benediktas XVI 2011 m. sausio 15 d. Vatikano Popiežiškosios mokslų akademijos prezidentu paskyrė protestantą – reformatą, 1978 m. medicinos Nobelio premijos laureatą Wernerį Arberį.

Werner Arber

Plačiau pasidairius informacijos jūroje sužinosime, kad šveicaras mikrobiologas, genetikas W.Arberis Vatikano mokslų akademijos narys yra nuo 1981 metų gegužės ir dirbo jos direktorių taryboje. Jam dabar jau 81-eri metai.

W.Arberis 1978 metais drauge su amerikiečiais Hamiltonu Smithu

ir Danieliu Nathansu gavo Nobelio fiziologijos ar medicinos premiją už fermentų restriktazių atradimą ir pritaikymą. Šių fermentų, kurie yra bakterijų gynybos nuo infekcijos mechanizmas, atradimas ir pritaikymas sudarė sąlygas molekulinės genetikos revoliucijai.

„Popiežiškoji Mokslų akademija buvo įkurta 1603 metais. Nuo pat pradžių jos tikslas buvo burti garsiuosius mokslininkus, kurie būtų ir popiežiaus patarėjai, ir savo asmeniniu prestižu liudyti apie mokslo ir tikėjimo sąsajas“, – taip teigia katalikiškas tinklalapis.

Akademija kelis kartus buvo reformuota. Sunkus periodas akademijos istorijoje buvo devynioliktojo amžiaus antroji pusė, kai susivienijus Italijai, Romos miestas nustojo būti bažnytinės valstybės sostine ir tapo Italijos sostine. Dalis Akademijos tapo itališka mokslo institucija, tuo tarpu Vatikane buvo įkurta naujoji Akademija ir

suteikta jai nauja būstinė – Pijaus IV rūmai Vatikano soduose. Akademija yra subūrusi mokslininkus iš viso pasaulio, kurie vykdo tyrimus šešiose svarbiose srityse, tarp jų – fundamentinių mokslų, bioetikos ir aplinkosaugos. Net 30 akademijos narių yra Nobelio premijos laureatai.

Šiuo metu Popiežiškąją mokslų akademiją sudaro apie šimtas narių – lygiai 80 ordinarinių akademikų, keliolika garbės narių ir keletas kitų, kurių narystę lemia jų einamos kitos pareigos. Ne visi jie yra katalikai. Bet popiežiui paskyrus prezidentu Wernerį Arberį, pirmą kartą per visą daugiau nei 400 metų Akademijos egzistavimo laikotarpį jai vadovaus protestantas šveicaras reformatas.

Informacija surinkta iš internetinių tinklalapių

Jonas Dagilis daugiau nei pusšimtį metų rašo Biržų krašto ir gimtųjų Parovėjos kaimo apylinkių istoriją, taip pat visada prisimena ir kitiems primena svarbiausias reformatams datas, įvykius, neužmiršta parašyti apie nusipelnčius Biržams ir Reformatų bažnyčiai žmones. Jo turtingoje bibliotekoje rasime „Mūsų sparnų“, „Sėjėjo“ ir kitų prieškaryje ėjusių laikraščių

Jonui Dagiliui – BIRŽŲ GARBĖS titulas

2010 metų BIRŽŲ GARBĖS titulas atiteko reformatui, kraštotyrininkui Jonui Dagiliui. Biržiečių laikraščio „Šiaurės rytai“ skaitytojai kiekvienais metais renka per metus labiausiai Biržų kraštui nusipelnčius žmones 13-oje nominacijų. Pernai – 2009 metų garbingas METŲ ŠVIESUOLIO titulas buvo suteiktas LERB kunigui vicesuperint. Rimui Mikalauskui.

komplektus. Jis buvo su tais, kurie kritiškai įvertino 1993 metų Sinodo darbą ir nesusitaikė su Bažnyčios skaldymu, mėgino per spaudą kalbėtis su tuometine Kolegija ir ėmėsi leisti „Apmąstymus“.

J. Dagilio kruopštumas, darbštumas, atkaklumas siekiant savo užsibrėžto tikslo kartais kai kam pasirodo nereikalingas ar net pavojingas. Bet jo nesustabdysi, jis

kovoja už savo nuomonę, renka argumentus.

Už Jono Dagilio kandidatūrą pasisakiusieji prisiminė jo publikacijas spaudoje, rašė, kad iš jo straipsnių sužino, kokie įdomūs ir savo veikla žymūs žmonės gyveno šalia.

„V.r.ž.“ inf.

Reformatė likimo valia – Valerija Grigaitė

Vilniaus parapijietė Valerija Grigaitė sausio 1 d. atšventė solidų 90 metų Jubiliejų. Linkėdami Jubiliatei sveikatos, Dievo palaimos, norime pasidžiaugti ir kartu su Ja prisiminti Jos nueitą nelengvą gyvenimo kelią.

Valerijos Grigaitės gimimo liudijime įrašyta: gimė 1921 m. sausio 1 d., pakrikštyta Siesikų katalikų bažnyčioje, Ukmergės rajonas. Vėliau šeima gyveno Raguvoje, Panevėžio rajone. Tėvas Viktoras ir mama Uršulė Grigai priklausė Romos katalikų tikėjimui. Tėvas – aukštininkas, keliaudavo po apylinkes mūrydamas, uždirbdavo neblogai, bet neblogai ir gert mokėjo. Ne ką ir parnešdavo namo. Mama, kad išmaitintų didelę šeimyną, imdavosi visokių atsitiktinių darbų, dažniausiai skalbdavo Raguvos miestelio ponams.

Pasakojama, kad, besilaukdama devinto vaikelio, lapkričio mėnesį skalavo skalbinius upėje lediniame

vandenyje, peršalo, susirgo ir mirė, palikdama keturis visai mažus vaikus. Kai mirė mama, Valerija tebuvo šešerių metų. Tėvas, daug negedėjo, palikęs vaikus sesers priežiūrai, susikrovęs mūrininko įnagius, iškeliaavo.

Taip jau nutiko, kad atsibeldė į Biržų kraštą. Susipažino su našle, reformate Elžbieta Karosiene, kuri neseniai buvo palaidojusi savo vienišą vaiką. Būdama geros širdies, gailėtinga moteris, sužinojusi, kad meistras Grigas palikęs vaikus vienus vargo vargti, liepė atsivežti. Atvežęs vaikus, ilgai su Karosiene negyveno, laisvas gyvenimo būdas šaukė jį keliauti, laimės ieškoti kitur... Du broliukai – Antanas ir Jonukas bei mažiausioji sesutė

Adelė (vėliau ištekėjusi – Sadauskienė) liko pas E.Karosiene. O Valeriją panoro išdukrinti vaikų neturėję reformatai Putos. Bet Jokūbas Puta, taip norėjęs vaikų, nesugebėjo įsijausti į tėvo vaidmenį, mažoji Valytė netapo šeimos sutvirtintoja.

Po kurio laiko J. Puta paliko šeimą, pardavė turėtą namelį ir išvažiavo ieškoti laimės į Argentiną. Elžbieta Bubalaitė Putienė, netekusi namų, neturėdama specialybės, sunkiai vertėsi, dirbo įvairius darbus, bet Valeriją stengėsi išmokslinti, sakė: „mokykis, kitokio kraičio aš tau negalėsiu sukrauti“. Baigusią pradžios mokyklą, leido toliau mokytis į gimnaziją. Dauguma bendraklasių buvo turtingų

1936 m. Biržų konfirmantai gimnazistai. Sėdi iš kairės: Ona Palšytė (Špirkovienė), Valerija Grigaitė, vargonininkas Martynas Sprindys, kun. Aleksandras Balčiauskas, kun. Fridrichas Barnelis, Puodžiūnaitė (Biržų vaistininko dukra), Hypatija Yčaitė (Petkus).

ūkininkų, valdininkų dukros. Valė ir dar dvi iš dvidešimt septynių klasės draugių buvo atleidžiamos nuo mokesčio už mokslą. Valerija prisimena, kaip birželio mėnesį, per Jonines, buvo kviečiama padėti patarnauti Biržuose vykstančio Sinodo dalyviams: ruošti valgius, dengti stalus, tada gaudavo pavalygti iki soties... Labai padėjo reformatų kunigai P.Jakubėnas, Fr.Barnelis, A.Balčiauskas, Moterų evangelikių draugijos moterys: Ona Mikelėnienė, Trečiokienė.

Birutė Yčaitė Barnelienė padėjo Valerijai pasiruošti vokiečių kalbos egzaminui stojant į Kauno universiteto medicinos fakultetą. Martynas Yčas, užjausdamas našlaitę Valeriją, apsiėmė priglausti savo namuose Kaune, padėti studijų metais. Davė nuo buto raktus, sakydamas: kur keturi vaikai, ten ir penktas pragyvens.

Buvo 1940 metų vasara. Visos svajonės sudužo užėjus rusamas. Yčai pasitraukė į Vakarų. Valerija liko be namų, be pragyvenimo šaltinio. Vien iš stipendijos neišgyvensi, o iš Biržų globėja daug padėt negalėjo. Nusiminusi, nežinanti ką daryt Valė susitiko Kaune biržietę Alviną Pipinytę Šabaninienę – prijaučiančią naujajai valdžiai, pažinojusią naująjį finansų ministrą. Būdama veikli, nieko nelaukusi nutempė Valę pas jį.

Tuo metu kaip tik dauguma valstybinių įstaigų iš Kauno kėlėsi į Vilnių. Kauno ponitės nenorėjo keltis į Vilnių. Atsirado laisva vieta Centraliniame statistikos biure prie Finansų ministerijos. Valerijai buvo pasiūlyta važiuoti dirbti ten.

Nuvažiuoti į Vilnių padėjo karo

kapelionas, kun.A.Balčiauskas, važinėjęs laikyti pamaldų Vilniaus reformatų bažnyčioje.

Taip dvidešimtmetė Valerija pradėjo savo darbinę karjerą statistikos baruose. Gavo vietą Tauro bendrabutyje, paskui butą – Čiurlionio gatvėje. Būdama pareiginga, sąžininga užkariavo bendradarbių ir viršininkų simpatijas, buvo jų globojama, mylima, tapo skyriaus viršininke.

Deja, medicinos mokslus teko mesti, nebuvo kada nei paskaitas lankyti, nei ruošti egzaminams.

Karo metais vokiečiai Statistikos biurą perkėlė vėl į Kauną. Lankė Kauno reformatų parapijos pamaldas, ten susirado draugių ir draugų.

Pasibaigus karui sunku buvo pragyventi. Nuėjo dirbti į Mėsos ir pieno komisariatą. Ten artimiau susipažino su bendradarbiu, buhalteriu, pažadėjusiu sudaryti sąlygas studijuoti. 1944 m. už jo ištekėjo. Gimė sūnus Apolinaras.

Svajonė siekti mokslo liko neišgyvendinama visam laikui.

Kai pakeliui į šį pasaulį buvo dukra Virginija, vyrą suėmė, išvežė į lagerį. Grįžęs Lietuvon, į paliktą šeimą negrįžo...

Valerija viena, tik padedama sumanios, darbščios globėjos Elžbietos Putienės, atsikėlusios pas ją į Kauną, užaugino, išmokslino vaikus. Apolinaras Grigas – žinomas irkluojas, olimpietis, Mechiko žaidinių dalyvis. Dukra Virginija Vilniaus universitete įgijo ekonominės kibernetikos specialybę, dirba Lietuvos banke.

Valerija 1950 m. įsidarbino Kauno srities statistikos valdyboje. Panaikinus sritis, 1954 m. Valeriją Grigaitę perkėlė į Vilnių, į Centrinę statistikos valdybą. Valerija prisirišo prie savo specialybės, demografinė statistika tapo jos neatskiriamą gyvenimo dalimi.

Ponia Valerija džiaugiasi, kad Biržų gimnazija davė puikų išsilavinimą, jog ji, taip ir nebaigusi aukštojo mokslo, tapo visoje Tarybų Sąjungoje žinoma demografe, sugebėjo vadovauti Lietuvos Centrinės statistikos valdybos demografinės statistikos skyriui, organi-

zuoti 1959 m. gyventojų surašymą, vadovaudavo studentų diplominiams darbams. Jos kruopščiai paruoštos ataskaitos, suvestinės, demografinės apžvalgos buvo puiki medžiaga VVU dėstytojams rašant disertacijas.

Valerija kaupė literatūrą apie gyventojus, jų surašymus, kitas gyventojų statistikos plonybes. Jos sukaupta biblioteka naudojosi nauji statistikos darbuotojai, ypač brangi buvo knyga „Lietuvos gyventojai. 1923 m. rugsėjo 17 d. surašymo duomenys“.

Petras Gediminas Adlys, ilgus metus dirbęs Lietuvos CSV viršininku, atsiminimų knygoje „*Ką radome, turime, paliksime*“, rašo: „Dėkingas likimui, kad ilgai teko dirbti su Valerija Grigaitė. Nuo 1954 metų ji dvidešimt dvejus metus be pertraukos ėjo CSV demografinės statistikos skyriaus viršininke pareigas. Ji puikiai išmanė demografijos klausimus, jos dėka gimė Lietuvos demografinė statistika, kurią sėkmingai plėtojo buvusios jos mokinės. Iš jos sužinojau, kaip nelengvai gaunami svarbiausieji demografinę padėtį apibūdinantys skaičiai ir kaip jie svarbūs tautos išlikimui. O jų esama ir džiugių, ir šiurpinančių. Tyliu balsu ji kalbėdavo, kad niekas nežino tikslių gyventojų nuostolių ikikariniais ir karo metais, jie daug didesni negu skelbiama...“

Atgavus Lietuvai nepriklausomybę, Valerija Grigaitė viena pirmųjų atėjo į atsikūrusią Vilniaus reformatų parapiją. Lankė pamaldas Pylimo gatvėje – bažnyčioje dar su kino teatro suolais, mažoje Šv.Kryžiaus (bonifratų) bažnytelėje, Aliumnato buv. šachmatų klube. Giedojo giesmes, tokias pažįstamas ir mielas iš Biržų laikų, kai jie – keturi Grigo vaikai – giedojo vargonininko Martyno Sprindžio suburtame vaikų chore.

Kaip ir daugelis senųjų Vilniaus reformatų, Valerija Grigaitė dar vis tiki, jog sulauks dienos, kada pagaliau atsivers durys ir galėsime melstis istorinėje Vilniaus reformatų bažnyčioje...

Kuratorius Motiejus Tamulėnas snj. (1891 – 1980)

Praėjusiais metais suėjo 30 metų, kai mirė, o šiais metais gruodžio mėnesį sukaks 120 metų, kai gimė LERB kuratorius nuo 1925 metų, kelių kadencijų Kolegijos prezidentas Motiejus Tamulėnas, daug rašęs į lietuvišką spaudą, palikęs šiltus atsiminimus apie gimtąjį Gajūnų kaimą, ten gyvenusius žmones.

LERB kuratorius Motiejus Tamulėnas gimė 1891 m. gruodžio 22 d. Gajūnų kaime, Biržų valsčiuje. Iš trijų sūnų Motiejus buvo jauniausias.

Tėvai turėjo nedidelį ūkėlį. Kai Jam buvo septyneri metai, mirė tėvas. Motina viena rūpinosi šeima. Iš pradžių Motiejus lankė ūkininko Lapienės kilnojamą kaimo mokyklą, po to Biržų pradžios mokyklą.

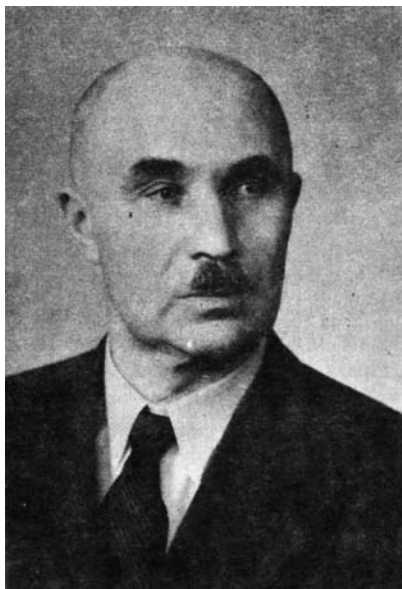
Motiejaus gabumai mokslui pasireiškė anksti, ir motina, padedama vyresnio sūnaus Mykolo, dėjo pastangas suteikti jam sąlygas siekti mokslo. Brolis, kad Motiejus galėtų mokytis, atsisakė pelningos raštininko tarnybos teisme ir grįžo ūkininkauti į Gajūnus.

Baigęs Biržų keturklasę mokyklą Motiejus, toliau remiamas brolio Mykolo (dar vienas brolis Jokūbas jau buvo išvykęs laimės ieškoti į Ameriką), išvažiavo į Petrapilį mokytis matininko specialybės Pirmajame Petrapilio technikume. Prieš I-ąjį Pasaulinį karą suspėjo baigti Žemės matavimo skyriaus keturis kursus.

Pašauktas į kariuomenę, pateko į Samsonovo armiją, kuri giliai įsiveržė į Prūsiją. Pralaimėjus mūšį prie Mozūrijos ežerų, pateko į vokiečių nelaisvę.

Vokiečiams karą pralaimėjus, 1918 metų rudenį grįžo į tėviškę ir Biržuose įsijungė į Nepriklausomos Lietuvos atstatymo darbus. Kartu su agronomu Petru Kregžde organizavo Žemės ūkio ministerijos Įgaliotinio įstaigą, iš besitraukiančių vokiečių perėmė jo įvairų turtą.

Pasibaigus nepriklausomybės kovoms, Biržų apskrityje liko daug dvarų be savininkų: vieni pasiliko Lenkijoje, kiti pasitraukė

su bermontininkais. Tamulėnas, perėmęs tokių dvarų turtą, rūpinosi išnuomoti žemes ūkininkams, kad nedirvonuotų.

Po 1920 m. M. Tamulėnas perėjo Žemės tvarkymo departamento žinion, buvo paskirtas matininku į Biržų apskritį ir nuo tada jau dirbo pagal specialybę. Pradžioje skirstė dvarų žemes, vėliau – kaimus į vienkiemius.

1925 m. Jam buvo pavesta išskirstyti grafui Tiškevičiui priklausiusį dvarą ir sudaryti žemės, skirtos praplėsti Biržų miestą, projektą: suprojektuoti Biržų miesto gatvių tinklą, numatyti vietas visuomeninės paskirties objektams – įvairioms įstaigoms, mokykloms, sporto aikštynams ir kt.

Beskirstydamas kaimus, Motiejus susipažino su Dirvonakių kaimo mokyklos mokytoja Karolina Liauškaite. 1925 m. sausio mėn. juos sutuokė prof. kun. P. Jakubėnas.

1926 m. pavasarį Departamentas paskyrė M. Tamulėną į Kėdainius apskrities matininku – revizoriumi, o tų pačių metų

rudenį vėl grįžo į Biržus jau kaip apskrities žemės tvarkytojas ir juo dirbo iki 1944 metų. Artėjant karo frontui, su žmona bandė pasitraukti į Vakarų iš Palangos. Kartu su kitais biržiečiais susitarė su žvejais ir išplaukė dviem laiveliais per Baltijos jūrą į Švediją. Deja, vienas laivas, į kurį buvo pasodinta žmona Karolina ir sūnėnas Motiejus, paklaidžiojęs tamsoje, sugrįžo į krantą. Po didelių pastangų Karolina ir Motiejus jnr. jau per Vokietiją, Daniją pasiekė Švediją ir ten rado išikūrusį Motiejų snj. 1947 m. Tamulėnų šeima atvyko į JAV, apsigyveno Racine, o nuo 1964 m. persikėlė į Floridą.

M. Tamulėnas Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios kuratoriumi buvo išrinktas 1925 m. Sinode Biržuose. Jis aktyviai dalyvaudavo bažnytinėje veikloje, kelis kartus buvo renkamas Sinodo direktoriumi, į Revizijos komisiją. Vieną kadenciją buvo išrinktas LERB Kolegijos prezidentu (1941-1943 m.) Lietuvoje ir vieną (1961-1964 m.) išeivijos lietuvių reformatų Kolegijos prezidentu.

Kurt. M. Tamulėnas daug rašė į išeivijoje leidžiamą reformatų žurnalą „Mūsų sparnai“.

LERB kuratoriaus Motiejaus Tamulėno nepabaigiamų darbų nualinta širdis sustojo 1980 m. rugsėjo 24 d. West Palm Beach, Floridoje.

Parengta pagal sūnėno
Motiejaus Tamulėno jnr.
straipsnį „Mūsų sparnuose“
Nr. 49, 1980 m. gruodis, ir
Motiejaus Tamulėno snj.
atsiminimus „Jaunos dienos
Gajūnuose“ paskutiniame
išleistame išeivijoje „Mūsų
sparnų“ 83-čiame numeryje
2003 m. žiemą.

Jauki vakaronė po Dovydo žvaigžde

Jaukią sausio 9 d. sekmadienio popietę Vilniuje, po jaunimo pamaldų, parapijiečiai rinkosi į „Kalėdų žvaigždės“ vakaronę. Vaikai, jų tėveliai, seneliai ir kiti artimieji ir draugai klausėsi istorijos apie Tris išminčius iš Rytų, aplankiusius Jėzų, bei sužinojo, kokia žvaigždė Išminčiams rodė kelią į Betliejų, kokias jie dovanas atnešė kūdikėliui Jėzui, koks to meto karalius norėjo atsikratyti Jėzaus ir kaip Juozapas išsigabeno Jėzų su Marija į Egiptą. Neilgai trukus susirinkusieji ir patys buvo išminčių aplankyti, su kuriais kartu rungėsi estafetėje, žaidė žaidimus, giedojo, vaišinosi suneštais gardėšiais. Kartu su išminčiais pasidalinę į dvi – „Zuikių puikių“ bei „Kašparo“ – komandas visi rungėsi viktorinoje ir atsakinėjo į klausimus, į kuriuos atsakymus galėjo žinoti tie, kurie buvo skaitę

Bibliją, arba atidžiai klausėsi istorijos susitikimo pradžioje.

Po šių linksmybių, išminčiai dalino vaikučiams saldžias dovanėles, šmaikščiais klausimais vis patikrindami, ar gudrūs vaikučiai auga. Be to, kiekvienas galėjo nusifotografuo-

ti su įžymiaisiais svečiais. Po bendros nuotraukos, išminčiai suskubo su savo dovanomis keliauti toliau, o parapijiečiai dar kurį laiką šnekučiavosi tarpusavy neskubėdami namo.

Donata Sinkutė

Anglijos ir Velso katalikų Bažnyčioje pradėjo gyvuoti pirmasis anglikonų tradicijos katalikų ordinariatas

Anglijos ir Velso katalikų Bažnyčioje įkurtas Walsinghamo Dievo Motinos Personalinis Ordinariatas anglikonų tradicijos katalikams, išventinti pirmieji trys Ordinariato kunigai (visi trys buvę anglikonų vyskupai), vienas jų, Keith Newton, popiežiaus Benedikto XVI paskirtas pirmuoju Walsinghamo Dievo Motinos Personalinio Ordinariato ordinaru.

Katalikų kunigystės šventimus Vestminsterio katedroje trims buvusiems anglikonų Bažnyčios ganytojams suteikęs Anglijos ir Velso vyskupų konferencijos pirmininkas, arkivyskupas Vincentas Nichols, dėkojo popiežiui Benediktui XVI už jo drąsų ir pranašišką gestą įkurti Personalinį ordinariatą. Jo galutinis tikslas, sakė arkivyskupas, yra priartinti regimą anglikonų ir katalikų Bažnyčių vienybę, padedant joms geriau suprasti kaip jų tikėjimo ir gyvenimo paveldas galėtų viena kitai padėti sutvirtinti nūdienę misiją.

Pirmąjį naujos Walsinghamo Dievo motinos Personalinio Ordinariato ordinara, kun. Keith Newton su žmona į katalikų Bažnyčią priėmė Vestminsterio arkivyskupo

augziliaras vysk. Alan Hope Vestminsterio katedroje š.m. sausio 1 dieną.

Personalinis Ordinariatas yra skirtas Anglijos ir Velso anglikonų bendruomenių tikintiesiems, su savo ganytojais pareiškusiems norą būti visiškoje tikėjimo bendrystėje su katalikų Bažnyčia. Ordinariatas yra kanoninė struktūra, suteikianti anglikonų tradicijos katalikų bendruomenėms galimybę katalikų Bažnyčioje puoselėti anglikonų liturgijos, dvasingumo ir pastoracijos paveldą.

Katalikų Bažnyčia jokiais atvejais vedusių vyrų nekonsekruoja vyskupais. Tačiau minėtoji Apaštališkoji konstitucija numato galimybę tam tikrais atvejais išventinti katalikų kunigais anglikonų šven-

timus priėmusius vedusius vyrus. Vestminsterio katedroje katalikų kunigais buvo išventinti trys buvę anglikonų vyskupai: Keith Newton, Andrew Burnham ir John Broadhurst.

Svarbiausias jiems pavestas uždavinys yra katechetinis: parengti anglikonų tikinčiuosius, kurie su savo kunigais ruošiasi būti priimamais į katalikų Bažnyčią. Pirmosios anglikonų priėmimo į katalikų Bažnyčią apeigos įvyks per Velykas. Išventintiems kunigams taip pat pavesta parengti savo bendruomenių anglikonų kunigus, kurie ruošiasi per Sekmines priimti katalikų kunigystės šventimus.

Sutrumpinta iš
www.bernardinai.lt

Jonas Povilas Plepys (1933 – 2011)

Mes baigiame gyvenimo metus su atodūsiu, jie greitai prabėga, ir mes išskubame (Ps 90; 9-10)

Jonas Povilas Plepys gimė 1933 m. gruodžio 22 d. Geniškių kaime, netoli Geidžiūnų, Biržų raj., pasiturinčių ūkininkų, reformatų Marijos Plepytės ir Povilo Plepių šeimoje. Turėjo vyresnę seserį Otiliją Plepytę Vaitikonienę, gyvenančią Geidžiūnų kaime, ir brolių Algį, su šeima gyvenantį Panevėžyje. Jonas 1934 m. pakrikštytas ir 1948 m. konfirmuotas Biržų ev. reformatų bažnyčioje.

Mokėsi pradinėje mokykloje Geidžiūnuose. Dirbo kolūkyje. Septynmetės mokyklos mokytojas paragino tėvus gabų mokinį leisti toliau mokytis. 1953 m. baigęs Geidžiūnų septynmetę mokyklą, Jonas tarnavo tarybinėje armijoje. Po tarnybos liko Vilniuje. 1957 m. įstojo į Vilniaus Elektromechanikos technikumą, jį baigęs – į Vilniaus inžinerinį statybos institutą. Įgijęs inžinieriaus konstruktoriaus specialybę, dirbo Vilniaus gamyklose: Skaičiavimo mašinų, Aklųjų kombinato eksperimentinėje įmonėje, o nuo 1986 m. – Lietuvos buitinės chemijos gamykloje.

Jonas P. Plepys buvo didelis Lietuvos patriotas. Apie giliai širdyje įstrigusį pokario partizanų pasipriešinimą, vykusį jo krašte, masinę tremtį dažnai pasakodavo savo vaikams. Tarybiniais metais su šeima ir kaimynais švėsdavo Vasario 16-ąją, skaitė, daugino ir dalino savo artimam draugų ratui tuo metu sovietų draudžiamą patriotinę literatūrą bei knygas.

1988 m. prasidėjus Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžiui, nuo pat pirmųjų dienų buvo aktyvus jo dalyvis. Su bendraminčiais subūrė Sąjūdžio grupę Buitinės chemijos gamykloje, glaudžiai bendradarbiavo su Sąjūdžio centriniu štabu, priklausė Vilniaus Sąjūdžio grupių susivienijimui „Labora“. Už aktyvią veiklą apdovanotas jos Padėkos raštu. Su šeima stovėjo Baltijos kelyje, Sąjūdžio organizuojuose mitinguose. Iš gamyklos kartu su kitais sąjūdiečiais organizavo

autobusus, kvietė žmones važiuoti prie Parlamento, Lietuvos TV ir radijo pastato, Lietuvos telekomo. Kartu su kitais sąjūdiečiais buvo atsakingas už maitinimą ir kitą pagalbą Lietuvos laisvės gynėjams Parlamente ir jo barikadose. Jo sukurta Sąjūdžio atributika liko įamžinta istorinėse pasaulio naujienų kronikose. Lemtingąją Sausio 13-ąją Jonas Plepys gynė Lietuvos televizijos bokštą.

1999 m. Lietuvos Respublikos Prezidento Dekretu už drąsą ir pasiaukojimą Lietuvos Respublikai, ginant Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, apdovanotas SAUSIO 13-SIOS ATMINIMO MEDALIU.

Jonas P. Plepys buvo doras, labai sąžiningas, šeimai atsidavęs žmogus. Užaugino sūnų Giedrių (dabar verslininkas), dukrą Vilną (dirba informacinių technologijų

pramonėje). Su žmona pedagoge, lietuvių k. ir literatūros mokytoja Zina santuokoje gražiai nugyveno 47-ius metus.

Jonas Plepys vienas pirmųjų atsišaukė atkuriant Vilniaus ev. reformatų parapiją. Kai reikėjo parapijai vyriškų rankų ir jėgos, kiek galėdamas padėjo: ardė reformatų bažnyčioje paliktą kino teatro įrangą, valė parapijos namų rūsius, važiavo į mišką malkų, kad būtų šilta sekmadieninės mokyklėlės vaikučiams, krovė iš užsienio gautos labdaros siuntas. Prasidėjus Bažnyčioje nesantaikai, nuo parapijos atsitraukė. Buitiniai reikalai, prasidėjusi liga atitolino nuo Bažnyčios reikalų.

Jonas Povilas Plepys mirė 2011 m. sausio 6 dieną po sunkios ligos, vos sulaukęs savo 77-ojo gimtadienio. Palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse. Laidotuvių liturgijai vadovavo kun. R. Stankevičius, giedojo parapijiečiai.

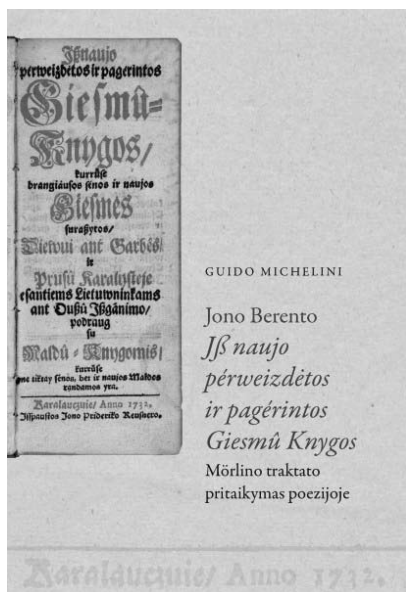
Vilniaus ev. reformatų parapija giliai užjaucia Jono Povilo Plepio šeimą: žmoną Ziną, dukrą Vilną, sūnų Giedrių, vaikaitę Ievą ir prašo Viešpaties per Šventą Dvasią paguosti šią sunkią netekties valandą.

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

J. Plepys mitingė (viduryje, laiko rankose savo sukurtą plakatą „1920 – Lenin, 1939 – Stalin, 1990 – Gorbačiov?“).

I N F O R M A C I J A

■ **2011 m. sausio 11 d.** Lietuvos mokslų akademijos mažojoje konferencijū salėje įvyko Lietuvos mokslų akademijos užsienio nario, Parmos (Italija) universiteto profesoriaus Guido Michelinio knygos „Jono Berento Jš naujo pėrweizdėtos ir pagėrintos Giesmė Knygos“ (Lietuvos mokslų akademijos leidykla, 2010) sutiktuvės. Apie knygą kalbėjo Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas, Vilniaus ev. liuteronų bažnyčios kunigas – klebonas Mindaugas Sabutis, Lietuvių kalbos instituto vyriausioji mokslo darbuotoja, dr. Ona Aleknavičienė, Lietuvių kalbos instituto direktoriaus pavaduotoja, prof. habil. dr. Grasilda Blažienė, LMA narys korespondentas, prof. habil. dr. Aleksandras Vasiliauskas, Lietuvos mokslų akademijos mokslinis sekretorius, Vilniaus universiteto Knygotyros ir dokumentotyros instituto direktorius, prof. habil. dr. Domas Kaunas. Renginyje dalyvavo Vilniaus ev. liuteronų bažnyčios ansamblis „Adoremus“, vadovė Renata Moraitė.

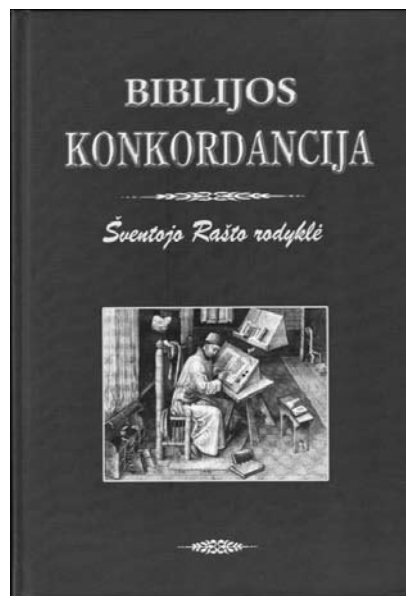
■ **Sausio 12 d.** į Vilnių atvyko ir pradėjo eiti pareigas, gruodžio 24 dieną Maskvos patriarchato paskirtas naujasis Vilniaus ir visos Lietuvos arkivyskupas Inokentijus.

Vilniaus soste jis pakeitė du dešimtmečius arkivyskupijai vadovavusį arkivyskupą Chrizostomą, kuris, pasitraukęs į emeritus, ketina ir toliau pasilikti gyventi Vilniuje bei tarnauti vietinei ortodoksų bendruomenei.

Naujo ganytojo sutiktuvės vyko Vilniaus Šventosios Dvasios vienuolyno bažnyčioje. Naujasis arkivyskupas pagerbė joje saugomas ortodoksų Trijų Vilniaus kankinių – šventųjų Antano, Eustachijaus ir Jono relikvijas.

■ **Sausio 23 d.** pamaldas Vilniaus reformatams laikė lektorė, kurt. Renata Bareikienė. Vilniaus parapiją aptarnauja net trys dvasininkai, bet retkarčiais atsitinka taip, kaip ši sekmadienį: klebonas kun. Tomas susirgo, antrasis kunigas Raimondas turėjo dalyvauti ekumeninėse Maldų savaitės pamaldose Panevėžyje, o lektorius Evaldas laikė egzaminus Klaipėdoje. Renatai teko prisiminti senus laikus, kai, nesant diplomotų kunigų, pamaldas Vilniaus reformatų bažnyčioje laikydavo pasauliečiai: šviesios atminties Jonas Jasiukėnas, Algis Krikščikas, taip pat tekdavo prie Dievo stalo atsistoti Alfredui Naktiniui ir pačiai Renatai Bareikienei. Atėję į pamaldas vilniečiai nebuvo nuvilti: Renata buvo susikaupusi, rami. Rūpestingai parinktos giesmės padėjo išlaikyti bendrą gerą nuotaiką, dvasingumą. Atsisveikinant parapijiečio pasakyta frazė: Kada ordinacija?, neatrodė nevietoj...

■ **Sausio 28 d.** įvyko eilinis Lietuvos Biblijos draugijos posėdis, buvo aptarti Draugijos 2010 metų veiklos rezultatai. Pasidžiaugta, kad buvo išleista didelio, pasiaukojamo darbo pareikalavusi „Biblijos Konkordancija“ arba lietuviškai – Šventojo Rašto rodyklė, padėsianti, Romos katalikų vyskupo Jono Ivanausko žodžiais, „Dievo Žodžiui dar labiau pasiekti žmogų“, o Liuteronų baž-

nyčios vyskupas Mindaugas Sabutis knygos pratarmėje rašo: „Knyga padės atskleisti Dievo Žodį – jo gylį, grožį, prasnę“.

■ **Sausio 29 d.** per Žinių radijo laidą „Avily“ žurnalistas Audrys Antanaitis kalbino ev. liuteronų vyskupą Mindaugą Sabutį, ev. reformatų Vilniaus parapijos kun. Raimondą Stankevičių, dominikonų vienuolį brolių Pijų, ortodoksų Šv. Dvasios vienuolyno Šv. Dvasios cerkvės kun. Vitalijų Mockų apie tikrąją krikščionių vienybę, pasibaigus pasaulinei Maldų už krikščionių vienybę savaitę.

■ **Sausio 30 d.** po pamaldų posėdžiavo Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba: buvo svarstyti finansiniai, ūkiniai klausimai ir numatyti darbai antrajam ketvirčiui. Nutarta Vilniaus ev. reformatų parapijos ataskaitinį susirinkimą šaukti kovo 7 d., pirmadienį, 18 val. Mokytojų namų svetainėje. Taip pat nutarta du kartus per mėnesį rinktis Biblijos studijoms: antrąjį mėnesio ketvirtadienį Lietuvos Biblijos draugijoje (J. Basanavičiaus g. 16-117) ir ketvirtąjį – parapijos Raštinėje (Kęstučio 55-7, Žvėryne) 18 val.

Per Adventą ir tarpušvenčiu kun. Raimondas Stankevičius lankė parapijiečius Panevėžyje, Kėdainiuose ir Vilniuje. Ypatingai gausiai į susitikimus su kunigu rinkosi panevėžiečiai, kaip prieškaryje – keletas arčiau gyvenančių šeimų susiedavo į vieną erdvesnį butą. Nuotraukoje: kun. Raimondas bendrauja su vilniete Vanda

Pasikalbėkim apie LIETUVĄ...

Žodžiu. Melodija. Žvilgsniu.
O gal mintim? Balsu?
Išbūkim pamoką gyvenimo istorijos –
JI APIE LAISVĘ...
Galvokim apie Ją ir Lietuvą...
Gal jutime, jog ČIA esi ne vienas,
Ir vėl užgims Tikėjimas, Viltis ir Meilė?

PASIKALBĖKIM APIE LIETUVĄ.
Taip šiandien. Rytoj.
IR VI-SA-DOS...

Iš Biržų „Aušros“ vidurinės mokyklos
mokinių minčių apie Sausio 13-ąją...

Sveikiname parapijietę

VALERIJA GRIGAITĖ,
sausio 1 d. atšventusių 90 metų Jubiliejų

*Linkime sveikatos, Dievo palaimos
ir dar daug gražių ateities metų!*

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

Lietuvos reformatų Bažnyčios vadovybė:

Lietuvos ev. reformatų (Sinodo)
Bažnyčios Konsistorijos
prezidentas
krt. dr. Mykolas Mikalajūnas
mob. 8 686 24 562

Lietuvos reformatų dvasininkai:

Gen. superintendantas
kun. Tomas Šernas
gyv. Vilniuje, tel. 213 1810
mob. 8 687 56 846

Vicesuperintendantas
kun. Rimas Mikalauskas
gyv. Biržuose, mob. 8 686 66 383,

kun. Raimondas Stankevičius
gyv. Vilniuje, tel. 8 5 240 6595
mob. 8 655 43 678

kun. Sigita Švambarienė
gyv. Biržuose, mob. 8 681 66 661

kun. Tomas Sakas
gyv. Klaipėdoje, mob. 8 656 45 016

kun. dr. Kęstutis Daugirdas
(gyv. Vokietijoje)

diak. Gitana Gasiūnaitė
gyv. Prahoje
el. p. saules_miestas@yahoo.com

lekt. Evaldas Tamariūnas
gyv. Vilniuje, mob. 8 682 12 375

Parapijos vadovybės telefonai:

Seniūnų tarybos pirmininkė
Vida Cupreva 236 3224 d.,
mob. 8 673 04 537,
pavduotoja Danguolė Juršienė
219 1109 d., 241 6981 n.,
mob. 8 612 20 402

Seniūnės:
Dalija Gudliauskienė
242 9118, mob. 8 685 74 951,
Donata Indriūnaitė
234 2824, mob. 8 673 84 929

Olga Tamulėnaitė
277 0314, mob. 8 626 50 879

Laiškus redakcijai galite rašyti

Laisvės pr. 55-10 LT-07190, Vilnius

Dalijai Gudliauskienei
El. paštas: dalija@mail.lt,
Parengė Dalija Gudliauskienė,
Korektorė Dalia Pronskietytė

Leidėjas:
Vilniaus ev. reformatų parapija
Tiražas 100 egz.

Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina
savo nuožiūra

9177202915120001